

Slattyogó illatok és szagok

[2011. február]

Inkább pontos, mint számunkra érdekes összefoglaló jelent meg Bodor Ádámról az *Observator cultural* 2010. december 16–22-es számában Andreea Răsuceanu tollából *Lumile circulare ale lui Ádám Bodor* (Bodor körkörös világai) címmel. A szerző az esszében A börtön szagától indul, aztán a Sinistra körzeten át Az érsek látogatásáig jut. „Körvonalazatlan határzónák, gyanús, elszigetelt területek, amelyeket homályos koordináták kötnek a valós földrajzhoz – a Bodor ábrázolta világok hermetikusak, szereplőik pedig nem mások, mint az apokalipszis utáni idők kísértő árnyai.” Mindez nem új egy magyar olvasó számára. Egy román olvasó számára azonban jelentés egy életműről, amely mintha csupa remekműből állna, vagy ha nem akarunk túlozni, akkor olyan szövegekből, amelyek mindegyikében ott a remekmű lehetősége (lásd Dérczy Péter szép recenzióját a legutóbbi Bodor-kötetről az *ÉS* 2010. december 23-i számában: Nagy próza kisprózában elbeszélve). Az *Observator cultural* fejlécén a legfelső cím: *Vecinătăți literare – Ádám Bodor, Dubravka Ugrešić, Andrzej Stasiuk* (Irodalmi szomszédságok – Bodor Ádám, Dubravka Ugrešić, Andrzej Stasiuk). A lap tehát a nagy szomszéd íróknak kijáró tisztelettel beszél Bodorról is.

Az év utolsó számában (2010. december 23.–2011. január 12.) Iulia Popovici írása: „Jos mînile de pe cultura maghiară!” („El a kezekkel a magyar kultúráról!”) Mint sejthető, arról a nyilatkozatról szól, amelyet majd' háromezren írtunk alá eddig, s amely a magyar médiatörvény ellen tiltakozik. A történet nyilván ismert a magyar olvasó számára; Popovici így zárja a szöveget a *Manca*, az *ÉS*, a 168 óra és más publikációk fehér címlapjára utalva: „Végső soron egyes magyarországi fehér oldalaktól függ, hogy merre fog tartani a Kárpátokon túli politika és kultúra egy része.”

De a hónap, a romániai eseményeket tekintve is, a nyilatkozatok decembere volt. Ugyancsak az *Observatorban* (2010. december 3–10.) jelent meg egy tiltakozás, amelyet az RTV vezetőségének címeztek, mert Ion Cristoiu romantikus hősként emlegette Corneliu Zelea Codreanu, a legionáriusok vezetőjét Eugenia Vodă műsorában, s a hölgynek semmi közbevetése nem volt (hozzáteszem, általában szokott lenni: amikor a *Profesioniștii*-t nézem – magyarul 'Szakemberek', de románul nagyobb tere és hozadéka van a szónak, nem ilyen száraz; a 'Profik' jobb –, mindig feldühít a sok beleszólás: „Milyen kegyetlen is ön, Rebengiu mester!”, „Gyűlölte?” – mármint az egyik pártnyalót; a mérges Liiceanu vett egy nagy levegőt, és azt válaszolta: „Megvettem”; szóval, hogy most nem vágott közbe, azt még alkatilag is nehéz megmagyarázni). A már említett utolsó (vagy első számban aztán megjelent egy, Eugenia Vodă védelmében című nyilatkozat, melyet a leghíresebbek írtak alá: mások mellett Liiceanu, Pleșu és nagy fájdalomra Silviu Purcărete, Cristi Puiu és Cristian Mungiu. A két filozófusról tudtam, hogy Noica-tanítványok, és bizonyos értelemben nem is tehetnek mást, mint hogy a jobboldalt képviselik és mentegetik – a színház és a film méltán világhírű személyiségeiről nem sejtettem, és nem is reméltem. Mint ahogy azt sem sejtettem, hogy éppen ennyire úgy áll a helyzet, ahogy Tamás Gáspár Miklós már az *ÉS* 2000. december 15-i számában publikált *Levél román barátaimhoz* című esszéjében összefoglalta: a román szellemi élet legformátumosabb és leghatékonyabb hagyományai menthetetlenül jobboldaliak. Amiben az az igazán rettenetes, hogy emiatt aztán a Vaszgárda is védelmet érdemel. Ez szintén érthető: a csodálatos '27-es nemzedék káprázatos tagjai (Cioran, Eliade, Noica) egytől egyig közel álltak a gárdához. Ionesco persze nem – a lánya mégis aláírja ezt a nyilatkozatot...

De fejezzük be a humor jegyében. A *linteret.ro*-n Alex. Leo Șerban írása: *Odă șlapului* (Óda a papucshoz – de megint nem jó, mert ez nemcsak amolyan „papucs”; ez az a papucs, amellyel általában mindenféle partokon jár az ember).

„Meghatottan emlékszem arra a (fehér) japán papucsra, amit háromévesen a Kercen átfolyó patak sebes vizében vesztettem el... A nyár egy részét ebben a Fogaras és Szeben között levő községben töltöttem, ami számomra egy kis paradicsom volt. A fehér papucs elvesztése (már nem emlékszem, melyiké, a bal lábásé vagy a jobbé; mindegy, ha elveszíted az egyiket, mindkettőt elveszítéd úgyis) egy kis nagytragédiát jelentett a gyermek számára, aki voltam. Valaki, aki meg akart vigasztalni, azt mondta, a tenger vizében megtalálhatom, mert a patak az Olta folyik, az Olt a Dunába, a Duna meg a Fekete-tengerbe (iskola előtti

földrajzlecke)... S hát egy hónap múlva ki kereste az elveszett papucsot a mamaia-i tengerparton? Én, az akkori gyerek, természetesen. A la recherche du tong perdu.” Mert tong = şlap = papucs, olyan slattyogós.

Kategória: Szemle

Denumire autor: Demény Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat